

AGRORESURSU UN EKONOMIKAS INSTITŪTA FINANŠU VADĪBAS UN GRĀMATVEDĪBAS POLITIKA

1. Vispārīgie jautājumi

- 1.1. Agroresursu un ekonomikas institūta (turpmāk – Institūts) galvenais mērķis ir neatkarīgi veikt šādu pamatdarbību:
  - 1.1.1. Pētniecību (fundamentālos pētījumus, rūpnieciskos pētījumus, eksperimentālās izstrādes);
  - 1.1.2. Zināšanu pārnesi (izplatīt zinātniskās darbības rezultātus publikāciju vai tehnoloģiju pārneses veidā).
- 1.2. Institūts veic arī saimniecisko darbību, kurai ir papildinošs raksturs (t.i., tā ir tieši saistīta ar Institūta pamatdarbību, un tās apjoms nepārsniedz 20% no Institūta kopējās gada kapacitātes), un kuras finansējums, ieņēmumi un izdevumi tiek uzskaitīti atsevišķi (nodalīti).
- 1.3. Visi ieņēmumi no pamatdarbības un saimnieciskās darbības tiek investēti tikai pamatdarbībā, atbilstoši 7.1 punktam.
- 1.4. Institūta Finanšu vadības un grāmatvedības politikas (turpmāk – Politika) galvenais uzdevums ir nodrošināt Institūta finansiālo ilgtspēju un veicināt racionālu darbības organizāciju savu funkciju izpildei.
- 1.5. Politika veidota, ievērojot:
  - 1.5.1. ES regulas prasības, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu;
  - 1.5.2. Komisijas paziņojuma “Nostādnes par valsts atbalstu pētniecībai, izstrādei, un inovācijai” nosacījumus, tai skaitā 15. punkta “i”, “v” apakšpunktus, 17., 18., 19., 20., 21.,25., 26., 27., 28., 29. punktus;
  - 1.5.3. Ministru kabineta 2010. gada 19. oktobra noteikumus Nr. 987 ”Noteikumi par programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.1.3.1. apakšaktivitātes “Zinātnes infrastruktūras attīstība” pirmo projektu iesniegumu atlases kārtu”, tai skaitā 2.1.³, 2.12., 19.9., 32.1. 32.2. apakšpunktus, 25., 79.³, 79.⁴, 79.⁵, 80.¹ punktus.
- 1.6. Finanšu vadības pamata elementi Institūtā ir:
  - 1.6.1. *finanšu centri* - Institūta pastāvīgas vai uz laiku izveidotas vienības, kurām ir noteikti uzdevumi (piemēram, kādas funkcijas vai projekta izpilde) un vadītājs, kas atbilstoši profesionālai kompetencei, tiek deleģēts noteiktu uzdevumu veikšanai. Finanšu centri ir: administrācija, teritoriālie pētniecības centri (turpmāk – Centrs), nodaļas, daļas, projektu vienības;
  - 1.6.2. *projekti* - jebkuru Institūta veiktu darbību kopums konkrētu uzdevumu sasniegšanai vai finansējuma apgūšanai. Projekti var būt saistīti ar Institūta pētniecisko darbību vai saimniecisko darbību, tie var būt īstermiņa vai ilgtermiņa, ārēji (saistīti ar citas personas pasūtījuma izpildi vai finansējuma apguvi) vai iekšēji (saistīti ar Institūta formulētiem uzdevumiem un tā resursu izmantošanu).
- 1.7. Institūts nodala ar saimniecisko darbību nesaistītas pamatdarbības (un ar tām saistītas finanšu plūsmas) no saimnieciskajām darbībām.
- 1.8. Finanšu vadība Institūtā tiek veidota tā, lai ieņēmumi no katra projekta segtu visas ar projekta īstenošanu saistītās tiešās un netiešās izmaksas. Institūta pārskata periodā īstenoto projektu un saimnieciskās darbības ieņēmumu kopsummai ir jāsedz Institūta izmaksu kopsumma.

- 1.9. Visi finanšu centri darbību veic savu budžetu (finanšu plānu) ietvaros, ievērojot principu, ka ieņēmumi sedz faktiskās izmaksas vai izdevumus.
- 1.10. Faktiskās izmaksas ir visas Institūta izmaksas, t. sk., arī pamatlīdzekļu un citu resursu atjaunošanas izmaksas, atbilstoši Politikā noteiktajiem izmaksu novērtēšanas principiem un kārtībai.
- 1.11. Izdevumi ir faktiskie Institūta finansiālie un materiālie izdevumi kādas darbības vai funkcijas izpildei, un tie neiekļauj uzkrājumu veidošanu (t.sk., resursu atjaunošanai).
- 1.12. Institūta finanšu vadībai ir noteikti šādi izmaksu veidošanās līmeņi:
  - 1.12.1. administrācija (A) – Institūta centrālā vadība;
  - 1.12.2. Institūta pētniecības centri (Centri);
  - 1.12.3. nodaļas (N) – Institūta nodaļas un laboratorijas;
  - 1.12.4. daļas (D) - Institūta nodaļu daļas;
  - 1.12.5. projekti (P₁... P_n) - Institūta zinātnisko nodaļu, daļu un PC īstenotie projekti.
- 1.13. Analītiskās uzskaites vajadzībām katram no finanšu centriem var tikt veidotas detalizētākas struktūras.

2. Finanšu centri un to kompetence

2.1. Administrācija (Institūta kopējā Administrācija):

- 2.1.1. administrācijai deleģēto funkciju izpildei tiek nodalīta Institūta materiālo resursu daļa, kas fiksēta Institūta grāmatvedības reģistros.
- 2.1.2. administrācijas funkcijas ir noteiktas Institūta darbību reglamentējošos dokumentos, kur Administrācijas galvenās funkcijas ir nodrošināt Institūta vispārējo vadību – administratīvo, grāmatvedības un finansiālo, personāla un juridisko.
- 2.1.3. administrācijas personāls ir Institūta darbinieki administrācijas funkciju nodrošināšanai.

2.2. Centrs:

- 2.2.1. Centru deleģēto funkciju izpildei nodalīta Institūta materiālo resursu daļa, kas fiksēta Institūta grāmatvedības reģistros. Vispārējā gadījumā tie ir attiecīgajā teritorijā esošie kustamie un nekustamie īpašumi, to apsaimniekošanai, kā arī darbības veikšanai nepieciešamie resursi;
- 2.2.2. Centru funkcijas ir noteiktas Institūta normatīvajos dokumentos, lai nodrošinātu attiecīgā teritoriālā pētniecības centra darbības materiāli tehnisko bāzi, īpašumu apsaimniekošanu, zemes apstrādi un pakalpojumu sniegšanu attiecīgajā centrā īstenojamajiem projektiem;
- 2.2.3. Centra personāls ir Institūta darbinieki attiecīgā Centra funkciju nodrošināšanai.

2.3. Nodaļa un daļa:

- 2.3.1. nodaļa un daļa ir funkciju izpildei nodalīta Institūta materiālo resursu daļa, kas fiksēta Institūta grāmatvedības reģistros un ir nepieciešama nodaļas un daļas darbības veikšanai;
- 2.3.2. nodaļas un daļas funkcijas ir noteiktas Institūta darbību reglamentējošos dokumentos atbilstoši Institūta darbības stratēģijā izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem;
- 2.3.3. nodaļas un daļas personāls ir Institūta darbinieki nodaļas un daļas funkciju nodrošināšanai.

2.4. Projekts:

- 2.4.1. konkrētā projekta īstenošanai nošķirta Institūta materiālo resursu daļa, kas fiksēta Institūta grāmatvedības reģistros. Vispārējā gadījumā tā ir projekta izpildei nepieciešamā kustāmā manta un inventārs;
- 2.4.2. projekta darbības ir noteiktas konkrētajā projekta aprakstā, mērķī un uzdevumos;
- 2.4.3. projekta personāls ir projekta izpildei piesaistītie darbinieki (ar noteiktu uz projektu attiecināmu darba laiku);

2.5. Katra Institūta darbinieka pienākumi, atbildība un tiesības ir noteikti darba līgumā, amata aprakstā, Institūta iekšējos normatīvajos aktos un Latvijas Republikā spēkā esošajos normatīvajos aktos.

3. Izmaksu veidošanās

- 3.1. Projekta izmaksas iedala tiešajās un netiešajās izmaksās, ja projekta nosacījumi neparedz citādi.
- 3.2. Projekta tiešās izmaksas (ja projekta noteikumi neparedz citādi) ir:
  - 3.2.1. projektā iesaistītā personāla darba samaksa (ietverot, t.sk., VSAOI un koplīguma īstenošanas izmaksas), kā arī sakarā ar personāla nodarbināšanu darba devēja maksājамie nodokļi, nodevas un citi obligātie maksājumi;
  - 3.2.2. projekta tieši iesaistītā personāla:
    - 3.2.2.1. sakaru pakalpojumi;
    - 3.2.2.2. transporta pakalpojumi;
    - 3.2.2.3. materiāli, datorpiederumi, kancelejas preces, u.c.;
  - 3.2.3. citas izmaksas par projekta īstenošanu saistītu preču un pakalpojumu iegādi, piesaistīto ekspertu (arī ārējo) atalgošanu, kā arī komandējumu izmaksas konkrētam projektam.
- 3.3. Projekta netiešās izmaksas ir tādas izmaksas, kuras nav iespējams tieši attiecināt uz konkrēto projektu. Atbilstoši šo izmaksu veidošanās līmenim izšķir:
  - 3.3.1. attiecīgā projekta izmaksas;
  - 3.3.2. attiecīgā centra izmaksas;
  - 3.3.3. administrācijas izmaksas.
- 3.4. Nodaļas izmaksas ir:
  - 3.4.1. nodaļas personāla darba samaksa (ietverot, t.sk., VSAOI un koplīguma īstenošanas izmaksas), kā arī sakarā ar personāla nodarbināšanu darba devēja maksājамie nodokļi, nodevas un citi obligātie maksājumi;
  - 3.4.2. nodaļas un daļas vadības izmaksas;
  - 3.4.3. komandējumu izmaksas.
- 3.5. Centra izmaksas ir:
  - 3.5.1. Centra personāla darba samaksa (ietverot, t.sk., VSAOI un koplīguma īstenošanas izmaksas), kā arī sakarā ar personāla nodarbināšanu darba devēja maksājамie nodokļi, nodevas un citi obligātie maksājumi;
  - 3.5.2. nodalīto materiālo resursu (zemes, ēku, būvju, tehnikas, autotransporta, iekšējo tīklu, serveru (tikai centra darbības vajadzībām) utt.) izmaksas – iegāde, uzturēšana un atjaunošana (izmaksās atspoguļojas kā nolietojums un/vai noma), remonts un apkopes;
  - 3.5.3. Centra darbinieku materiāli tehniskā (MT) nodrošinājuma izmaksas;
  - 3.5.4. Centra objektu apsaimniekošanas izmaksas, t.sk., sakaru un komunālo pakalpojumu izmaksas u.c.;
  - 3.5.5. nekustamā īpašuma nodoklis u.c.;
  - 3.5.6. komandējumu izmaksas.
- 3.6. Administrācijas izmaksas ir:
  - 3.6.1. Administrācijas personāla darbības nodrošināšanas izmaksas:
    - 3.6.1.1. personāla atlīdzība (t.sk., ietverot VSAOI un koplīguma īstenošanas izmaksas);
    - 3.6.1.2. administrācijas funkciju izpildei nodalīto pamatlīdzekļu (mēbeļu, datoru, programmnodrošinājuma utt.) izmaksas – iegāde un atjaunošana (izmaksās atspoguļojas kā nolietojums un/vai noma), remonts un apkopes u.c.;
    - 3.6.1.3. administrācijas izmantoto telpu izmaksas – attiecināmās telpu apsaimniekošanas izmaksas u.c.;

3.6.1.4. transporta un sakaru izdevumi;

3.6.1.5. komandējumu izmaksas.

3.6.2. Vispārējās izmaksas:

3.6.2.1. banku pakalpojumu izmaksas,

3.6.2.2. abonentmaksas par vispārējās piekļuves datubāzēm (ja vien tās nav kādai nodaļai, daļai vai projektam specifiskas datu bāzes) u.c.;

3.6.2.3. Informācijas tehnoloģiju kopējās infrastruktūras izmaksas.

4. Projekta izmaksu tāmēšana

4.1. Projekta izmaksas tāmē atbilstoši attiecīgā projekta līguma nosacījumiem, bet, ja tādu nav, tad tāmēšana tiek veikta šādi:

4.2. Personāla izmaksas:

4.2.1. projektā iesaistītā personāla darba samaksu (t.sk., ietverot VSAOI un koplīguma īstenošanas izmaksas) aprēķina, pamatojoties uz plānoto cilvēkstundu patēriņu zinātniskajiem un tehniskajiem darbiniekiem:

4.2.1.1. projekta darba devēja VSAOI aprēķina saskaņā ar likumdošanā noteikto standarta likmi. Aprēķinā netiek ņemts vērā, ja kādam darbiniekam ir piemērojamas samazinātās VSAOI likmes (valsts pensijas saņēmēji, izdienas pensijas saņēmēji, invalīdi).

4.2.1.2. atvaļinājuma izmaksas aprēķina atbilstoši plānotajam darba laikam saskaņā ar noteiktajām atvaļinājuma normām.

4.2.2. preču un pakalpojumu izmaksas aprēķina atbilstoši plānotajam;

4.2.3. komandējumu izmaksas aprēķina atbilstoši projektā plānotajiem komandējumiem.

4.2.4. izmaksas aprēķina bez PVN. Ja projekts ir ar PVN neapliekams darījums, tad izmaksās iekļauj arī neatskaitāmo priekšnodokli (PVN).

4.3. Centru izmaksu attiecināšana:

4.3.1. Centru izmaksas uz Projektiem attiecinā kā:

4.3.1.1. izmaksas darba vietas nodrošināšanai – ietver visas Centra izmaksas (Politikas 3.5. punktu), kuras attiecas uz darba vietas nodrošināšanu nodaļu personālam un administrācijai (ja tā izmanto attiecīgā Centra telpas);

4.3.1.2. izmaksas preču un pakalpojumu nodrošināšanai – ietver visas Centra izmaksas (Politikas 3.5. punkts), kas saistītas ar dažādu preču un pakalpojumu, piemēram, tehnikas, noliktavu telpu u.c. resursu nodrošināšanu nodaļām;

4.3.1.3. nodaļas darbinieku materiāltehniskā nodrošinājuma izmaksas attiecinā uz konkrētiem projektiem.

4.4. Darba vietas nodrošināšanas izmaksu attiecināšanai izmanto 1 m² Centra platības izmaksu normatīvu (normatīva noteikšanā neietver koplietošanas platību).

4.5. Uz Centru projektiem (piemēram, telpu, zemes iznomāšana) darba telpas nodrošināšanas izmaksas ir attiecināmas tieši, izmantojot Politikas 4.4. punktā minēto normatīvu. Tādā pašā veidā ir attiecināmas arī darba telpu nodrošināšanas izmaksas Administrācijai, ja tās personāls izmanto kāda Centra platības.

4.6. Uz nodaļu projektiem darba telpu nodrošināšanas izmaksas ir attiecināmas, piemērojot papildu normatīvu (likmi) šo izmaksu attiecināšanai atkarībā no projekta tiešajām personāla izmaksām. Šis papildu normatīvs ir aprēķināms saskaņā ar Politikas 3.5. punktā minēto normatīvu, nodaļas aizņemto telpu platību centrā.

- 4.7. Normatīvus darba telpu nodrošināšanas izmaksu attiecināšanai aprēķina (aktualizē) pēc nepieciešamības, gatavojot Institūta budžetu. Budžeta grozījumu gadījumā šos normatīvus var koriģēt.
- 4.8. Izmaksas preču un pakalpojumu nodrošināšanai ir attiecināmas uz Centriem, nodaļām un daļām saskaņā ar attiecīgo preču un pakalpojumu tarifiem. Atkarībā no projektu specifikas šīs izmaksas uz konkrētiem projektiem ir attiecināmas tieši vai analogiski.
- 4.9. Preču un Pakalpojumu tarifus nosaka saskaņā ar izmaksu kalkulāciju, ņemot vērā uz konkrēto precēm un pakalpojumiem attiecināmās centra izmaksas, t.sk. personāla, materiālu, pamatlīdzekļu atjaunošanas (nolietojumu un/vai nomu) u.c. izmaksas.
- 4.10. Preču un Pakalpojumu tarifus nosaka pēc nepieciešamības, gatavojot Institūta budžetu un ņemot vērā plānotās izmaksas preču un sniedzamo pakalpojumu apjomu. Budžeta grozījumu gadījumā šos normatīvus var koriģēt.
- 4.11. Administrācijas izmaksu attiecināšana: administrācijas izmaksas uz projektu un Centru budžetiem pārnesamas proporcionāli personāla tiešajām izmaksām, kā likme no personāla tiešajām izmaksām. Konkrēto likmi kārtējam gadam nosaka, izmantojot iepriekšējā gada Institūta budžeta rādītājus.

5. Projektu kopējo izmaksu tāmēšana un finanšu politika

- 5.1. Projekta cenai (ieņēmumiem no projekta) ir jābūt ne mazākai par Politikas 3.1.-3.3.punktos minētajā veidā tāmētajām projekta kopējām izmaksām. Izņēmuma gadījumi ir pieļaujama tikai un vienīgi ar Institūta Zinātniskās padomes lēmumu, ja projekts ir svarīgs Institūta ilgtermiņa interesēm un ja Institūtam ir pieejami līdzekļi šāda projekta izmaksu finansēšanai.
- 5.2. Pirms Politikas 5.1. punktā minētā lēmumu pieņemšanas, nepieciešams izvērtēt projekta nepieciešamību un novērtēt projekta sniegto ieguldījumu Institūta stratēģisko un attīstības mērķu sasniegšanā.

6. Ierobežojošie faktori

- 6.1. Reinvestējot ieņēmumus, Institūts ievēro šādus kritērijus:
  - 6.1.1. Saimnieciskajā darbībā gūtos ieņēmumus novirza pamatdarbības finansēšanai;
  - 6.1.2. nesaimnieciskajā pamatdarbībā gūtos ieņēmumus izmantot saimnieciskās darbības finansēšanā ir aizliegts. Institūts pamatdarbības rezultātā gūtos ieņēmumus reinvestē pamatdarbībā.
- 6.2. Nodrošinot piekļuvi infrastruktūrai, Institūts ievēro šādus ierobežojumus:
  - 6.2.1. Uz visiem projektiem, kuru finansēšanā ir izmantoti publiskie līdzekļi, tai skaitā uz ERAF projektu aktivitāti par Valsts nozīmes pētniecības centru (VNPC) izveidi, attiecas MK 2010.gada 19.oktobra noteikumu Nr.987 "Noteikumi par darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" 2.1.1.3.1. apakšaktivitātes "Zinātnes infrastruktūras attīstība" pirmo projektu iesniegumu atlases kārtu" 7.4. punkts, kurš nosaka, ka VNPC veidojošo zinātnisko institūciju sadarbības stratēģijā jāiekļauj informācija par zinātniskajām institūcijām, kurām tiks nodrošināta piekļuve VNPC infrastruktūrai, un minētās piekļuves raksturojums.
  - 6.2.2. Institūts dara pieejamu nesaimniecisko pamatdarbību veikšanai izveidoto un iegādāto infrastruktūru citām zinātniskajām institūcijām tikai ar nosacījumu, ka ar šādu zinātnisko institūciju ir noslēgta rakstveida vienošanās, kurā saskaņoti šādas infrastruktūras izmantošanas atbildības nosacījumi un kas nodrošina, ka zinātniskā institūcija ir uzņēmusies pilnu atbildību par izveidotās un/ vai iegādātās infrastruktūras izmantošanu veidā, kas nepārkāpj valsts atbalsta nosacījumus kopumā, kā arī minētā infrastruktūra attiecīgā brīdī nav nepieciešama Institūtam.

7. Institūta finanšu vadības sistēmas apraksts

- 7.1. Institūts organizē uzskaiti tā, lai varētu iegūt datus no savām uzskaites sistēmām par katras finanšu plūsmas aktīviem (piemēram, pamatlīdzekļiem, debitoriem un naudu), saistībām (pašu kapitālu, uzkrājumiem un kreditoru parādiem), ieņēmumiem un izdevumiem (tai skaitā nākamo periodu). Finanšu plūsmu nodalīšana kalpo kā pamata pierādījums, ka netiek sniegts nelikumīgs komercdarbības atbalsts nedz tieši, nedz netieši (šķērssubsidiju veidā).
- 7.2. Institūta finanšu uzskaitē tiek kārtota ar Resursu vadības sistēmas "Horizon" palīdzību. Institūta finanšu uzskaites sistēma nodrošina ieņēmumu un tiešo izmaksu nodalīšanu pa līdzekļu veidiem, struktūrvienībām, projektiem, atsevišķiem pakalpojumiem un aktivitātēm, papildu grāmatvedības kontiem un ekonomiskās klasifikācijas kodiem, izmantojot finansējumu, struktūrvienību, darbības veida, darbības rakstura un projektu kodu dimensijas. "Projekts" ir vienība, uz kuru tiek attiecinātas un apkopotas izmaksas aktivitāšu līmenī, ko veic Institūts. Projektu dimensija var tikt lietota jebkurai aktivitātei, jo RVS "Horizon" jēdziens "projekts" tiek lietots paplašināti. Ar to tiek apzīmēti ne tikai ES struktūrfondu un citi atbalsta projekti, piemēram, granti, līgumdarbi un citi projekti, bet arī Institūta pakalpojumi vai pasākumi, uz kuriem izmaksas attiecinā kā uz atsevišķu vienību.
- 7.3. Lai izpildītu EK prasības un lai efektīvi tiktu novērsta saimnieciskās darbības šķērssubsidēšana, Institūts nodala saimniecisko un nesaimniecisko darbību, to izmaksas un finansējumus.
- 7.4. Institūta finanšu uzskaites mērķis ir nodrošināt ieņēmumu un izmaksu nodalīšanu pa pamatdarbības veidiem un citām darbībām, nošķirot saimnieciskās aktivitātes no nesaimnieciskajām, tā panākot, ka Institūta saimnieciskā darbība tiek veikta saskaņā ar parastiem tirgus nosacījumiem un netiek papildus finansēta no valsts, ES vai citiem zinātnei paredzētajiem līdzekļiem, kā arī noteikt sniegto pakalpojumu, projektu vai citu aktivitāšu pilno pašizmaksu un tirgus cenas.
- 7.5. Uzskaites prasības:
  - 7.5.1. Institūts veic savu pamatdarbību klasifikāciju;
  - 7.5.2. Institūts veic finanšu uzskaiti atbilstoši pamatdarbību sadalījumam;
  - 7.5.3. nodrošina Institūta aktivitāšu pašizmaksas aprēķinam nepieciešamo datu uzskaiti HORIZON;
  - 7.5.4. uztur Institūta aktivitāšu pilnās pašizmaksas aprēķina sistēmu programmā.
- 7.6. Uzskaites nodrošināšanai RVS "Horizon" grāmatvedības kontiem izveidotas papildu dimensijas, kas dod iespēju atšķirt un atlasīt grāmatvedības datus.

8. Izmaksu uzskaites pamatprincipi

- 8.1. Lai efektīvi tiktu novērsta saimnieciskās darbības šķērssubsidēšana no līdzekļiem, kas ir piešķirti pamatdarbības nodrošināšanai, nesaimnieciskās un saimnieciskās darbības un to izmaksas, finansējumu un ieņēmumus skaidri nodala.
- 8.2. Institūta finanšu uzskaitē nodrošina caurskatāmu un konsekventu projektu pilnās uzskaites sistēmu, kas kalpo kā izejas dati projektu īstenošanas pilnās pašizmaksas noteikšanai. Tādēļ visas izmaksas sadala tiešajās, tieši attiecināmajās un netiešajās (pieskaitāmajās) izmaksās. Tiešās izmaksas un tieši attiecināmās izmaksas attiecinā uz konkrēto aktivitāti, netiešās izmaksas pārdala starp aktivitātēm vadības grāmatvedības līmenī.
- 8.3. Ievērojot iepriekš aprakstītās prasības finanšu plūsmu un izmaksu uzskaitē, Institūta pamatdarbības un saimnieciskās darbības ietvaros identificē visas aktivitāšu tiešās, tieši attiecināmās un netiešās izmaksas, lai:
  - 8.3.1. nodrošinātu ieņēmumu un izdevumu caurskatāmību;
  - 8.3.2. noteiktu aktivitātes pašizmaksu;
  - 8.3.3. noteiktu pakalpojuma cenu gadījumos, kad tirgus cena nosakāma, pamatojoties uz uzkrātajām izmaksām, pievienojot uzcenojumu.

- 8.4. Netiešo izmaksu aprēķinam Institūts izmanto 15% likmi no projekta tiešajām izmaksām, ja projekta noteikumos nav noteikts citādi, izmantojot izmaksu nesējus.
- 8.5. Institūts finanšu uzskaites sistēmā projektu tiešās izmaksas tiek sadalītas pa attiecīgajām aktivitātēm, bet visu tieši attiecināmo un netiešo izmaksu summa tiek uzkrāta.
- 8.6. Lai nodrošinātu tieši attiecināmo izmaksu un netiešo izmaksu nodalīšanu pa projektiem, kā arī nodalītu saimniecisko darbību un darbību, kurām nav saimnieciska rakstura, uzskaiti, Institūts:
  - 8.6.1. veic pamatdarbību aktivitāšu sadalīšanu pa darbības veidiem, nošķirot saimnieciskās aktivitātes no nesaimnieciskajām;
  - 8.6.2. veic ēku, telpu izdevumu uzskaiti, aprēķinot viena kvadrātmetra izmaksas pa ēkām un struktūrvienībām un nodrošinot iespēju nodalīt telpu izmaksas pa aktivitātēm;
  - 8.6.3. veic iekārtu darba laika uzskaiti, kas nodrošina iespēju aprēķināt un attiecināt uz katru aktivitāti noteiktas iekārtas izmaksas;
  - 8.6.4. veic personāla darba laika stundu uzskaiti pa aktivitātēm;
  - 8.6.5. veic finanšu uzskaiti atbilstoši dimensiju kodu sistēmai RVS "Horizon";
  - 8.6.6. veic tieši attiecināmo un netiešo izmaksu pārdales mehānismu un pilnās pašizmaksas aprēķināšanas sistēmas uzturēšanā.
- 8.7. Saistībā ar sadarbības projektiem un to izdevumu/ieņēmumu kontroli līgumpētījumu un pētniecības pakalpojumu sniegšana netiek uzskatīti par sadarbības formām. Lai izvairītos no riska, ka zem sadarbības projekta var tikt slēpti līgumpētījumi, Institūts pievērš uzmanību tam, vai sadarbības projekta gadījumā Institūts izveido un īsteno savu projekta daļu neatkarīgi no sadarbības partnera un vai ir iespējams noteikt, ka projekta ietvaros ir notikusi efektīva sadarbība, t.i., ja vismaz divas neatkarīgas puses cenšas panākt kopīgu mērķi, kura pamatā ir darba dalīšana, un kopīgi definē projekta darbības jomu, piedalās tā izstrādē, dod savu ieguldījumu tā īstenošanā un daļa tā finanšu, tehnoloģiskos, zinātniskos un citus riskus, kā arī tā rezultātus. Tāpēc Institūts šādu projektu izmaksas nodala un uzkrāj atsevišķi, lai nepieciešamības gadījumā varētu demonstrēt.
- 8.8. Visi sadarbības projekta noteikumi, īpaši attiecībā uz ieguldījumu tā izmaksās, risku un rezultātu sadali, rezultātu izplatīšanu, piekļuvi intelektuālā īpašuma tiesībām un noteikumiem par šo tiesību piešķiršanu, ir jāparedz pirms projekta uzsākšanas.
- 8.9. Izmaksu kopsummas kontroles mehānisms, veicot tieši attiecināmo un netiešo izmaksu pārdali ar datorizētas pilnās pašizmaksas aprēķina sistēmas palīdzību, tiek nodrošināts, tajā paredzot izmaksu pārdales kontroles mehānismam, lai uzskaites datus par noteikto laika periodu izpildītos šāds nosacījums:

Visu aktivitāšu tiešās izmaksas + tieši attiecināmās izmaksas + netiešās izmaksas = visu aktivitāšu pilno pašizmaksu kopsumma.

9. Ieņēmumu un izmaksu kontroles sistēma

- 9.1. Izstrādājot ieņēmumu un izmaksu kontroles sistēmu, lai nodrošinātu ES struktūrfondu finansējuma ietvaros saņemtā atbalsta nosacījumu ievērošanu, kā arī valsts atbalsta saderīgumu ar iekšējo tirgu, Institūts ir ņēmis vērā, ka ilgtermiņa ieguldījumu izmantošanas posmā piemērojami saistošie normatīvie akti, kas bija spēkā brīdī, kad ticis piešķirts konkrētais atbalsts, vai pārejas perioda nosacījumi, ja tādi ir izdoti. Tādējādi Institūts, veicot ieņēmumu un izmaksu kontroli, ievēro divu veidu regulējumu – vienu pēc iepriekšējā regulējuma –Regulu ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un otru - pēc spēkā esošā regulējuma, t.i., saskaņā ar Regulu ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, Regulu ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108. pantu un Regulu par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam .
- 9.2. Institūts, pieņemot lēmumus attiecībā uz aktīvu izmantošanu atkarībā no to iegādes finansējuma, ņem vērā ilgtermiņa ieguldījumu izmantošanas posmā piemērojamos saistošos normatīvos aktus, kas bija

spēkā brīdī, kad ticis piešķirts konkrētais atbalsts. Tas īpaši attiecas uz ES struktūrfondu līdzekļiem, kuru izmantošanas nosacījumi ir noteikti ar attiecīgajām Komisijas regulām.

10. Ieņēmumu un izmaksu kontroles sistēma ES finansētajos projektos

- 10.1. Saskaņā ar Komisijas regulām kā struktūrfondu ieņēmumi tiek klasificēti ieņēmumi, kas tiek gūti par ERAF un Kohēzijas fonda līdzekļiem finansētajos nesaimnieciskās pamatdarbības projektos. Ja ieņēmumi tiek gūti saimnieciskās darbības projektos, tad ieņēmumu atskaitīšana uz šādiem projektiem neattiecas.
- 10.2. Atbilstoši Komisijas regulu prasībām Institūts uzrauga un analizē nesaimnieciskās pamatdarbības ieņēmumus projektos, ko līdzfinansē ERAF vai Kohēzijas fonds un kuru kopējās izmaksas ir lielākas par 1 miljonu *euro*. Savukārt saimnieciskās darbības ieņēmumus analizē jebkurā nesaimnieciskās pamatdarbības projektā.
- 10.3. Ja projektā objektīvi nav iespējams iepriekš paredzēt ieņēmumus, tad ieņēmumus, kas gūti:
  - 10.3.1. Piecos gados pēc darbības pabeigšanas attiecībā uz projektiem, kam piemērojama Regula Nr.1083/2006;
  - 10.3.2. trīs gados no darbības pabeigšanas vai līdz termiņam, kurā jāiesniedz dokumenti programmas slēgšanai, kas noteikti konkrētu fondu noteikumos, atkarībā no tā, kurš no minētajiem termiņiem ir agrāks, attiecībā uz projektiem, kam piemērojama Regula Nr. 1303/2013, atskaita no Komisijai deklarētajiem izdevumiem. Vienlaikus Institūts pārliecinās, ka nesaimnieciskais projekts joprojām saglabā savu nesaimnieciskā projekta statusu, kamēr vien aktīvi, kas iegādāti ar mērķi veikt nesaimniecisko darbību, nav pārklasificēti uz saimnieciskajiem līdzekļiem un tiek veiktas nepieciešamās finanšu korekcijas atbilstoši valsts atbalsta regulējumam.
- 10.4. Ja nesaimnieciskās darbības projektā tiek veikta saimnieciskā darbība, tad projektam piešķirto atbalstu Institūts koriģē atbilstoši komercdarbības atbalsta normām, nevis saskaņā ar Regulas Nr.1083/2006 55. panta 3. punktu vai Regulas Nr.1303/2013 61. panta 6. punktu. Attiecīgi Institūts informē sertificēšanas iestādi un precīzē maksājuma pieteikumu un noslēguma maksājumu.
- 10.5. Lai ievērotu komisijas regulu prasības, Institūts veic grāmatvedības uzskaiti tā, lai atsevišķi nošķirtu divu veidu projektus – nesaimnieciskās un saimnieciskās darbības projekti, kuriem papildus tiek uzturēta informācija par to, vai projektā bija ieņēmumi.
- 10.6. Institūts pēc nepieciešamības analizē savus nesaimnieciskās un saimnieciskās darbības ienākumus un ar to gūšanu saistītās izmaksas:
  - 10.6.1. Pārbauda, vai ar nesaimnieciskās darbības ieņēmumu gūšanu saistītā projekta pašizmaksā nav ietverts tāds infrastruktūras pamatlīdzekļu nolietojums, kura grantos nebija paredzēti ieņēmumi (kas gūti piecos vai trijos gados pēc darbības pabeigšanas atkarībā no piemērojamās regulas) un kas finansēti par ERAF vai Kohēzijas fondu līdzekļiem, un kuru kopējās izmaksas bija lielākas par 1 miljonu *euro*; ja tāds pastāv:
    - 10.6.1.1. nosaka šo izmaksu īpatsvaram kopējās izmaksās atbilstoši proporcionālo ieņēmumu apjomu;
    - 10.6.1.2. klasificē šos ieņēmumus vai nu kā nesaimnieciskās darbības ieņēmumus, vai arī kā saimnieciskās darbības ieņēmumus;
    - 10.6.1.3. paziņo uzraugošajai iestādei un veic finanšu korekcijas.
  - 10.6.2. Pārbauda, vai pašizmaksā nav ietverts tāds infrastruktūras pamatlīdzekļu nolietojums, kura projektos (grantos) bija paredzēti pamatdarbības ieņēmumi.
    - 10.6.2.1. Nosaka šo izmaksu īpatsvaram kopējās izmaksās atbilstoši proporcionālo ieņēmumu apjomu;
    - 10.6.2.2. saskaita šim infrastruktūras objektam atbilstošo uzkrāto ieņēmumu apjomu (analizējot un saskaitot vairāku gadu vadības grāmatvedībā atzītos šim projektam piekrītošos ienākumus) un analizē, vai pārsniegums ir būtisks – lielāks par 10%

- 10.7. Institūta uzskaites sistēma nodrošina iespēju noteikt, cik lieli ieņēmumi tiek gūti ar konkrēto infrastruktūras objektu, kā arī cik liela katra šāda par ES fondu līdzekļiem finansēta infrastruktūras objekta nolietojuma daļa ir tieši jāattiecinā uz katru konkrēto ieņēmumus gūstošo projektu, izmantojot mašīnstundu uzskaites reģistra datus.
- 10.8. Finanšu vadības uzskaitē Institūts veic precīzu infrastruktūras objektu nolietojuma uzskaiti atbilstoši pamatlīdzekļa izmantošanas atskaitē, lai izpildītu Komisijas regulu prasības un varētu identificēt, cik liela katra ieņēmumus gūstoša projekta ieņēmumu daļa attiecināma uz nesaimnieciskās pamatdarbības infrastruktūras objektu. Kad Institūta ēkas un infrastruktūra vai citi ilgtermiņa ieguldījumi tiek izmantoti gan saimnieciskajai darbībai, gan nesaimnieciskajai pamatdarbībai, turklāt šādiem aktīviem nolietojumu sadalīt tieši nav iespējams, nolietojuma aprēķinu un tā iekļaušanu projekta pašizmaksā veic atkarībā no tā, kādiem mērķiem attiecīgā infrastruktūra (aktīva objekts) tiek izmantota un cik lielā mērā iespējams veikt sadalījumu.
- 10.9. Institūts izvēlas vispiemērotāko veidu nolietojuma sadalījumam pa projektiem šādā secībā:
- 10.9.1. ja infrastruktūra tiek izmantota tikai viena projekta veikšanai, aprēķinātais nolietojums tiek attiecināts uz šo vienīgo projektu pilnā apmērā;
  - 10.9.2. ja infrastruktūra tiek izmantota vairāku, bet nodalāmu projektu veikšanai, aprēķinātais nolietojums tiek aprēķināts atbilstoši katra infrastruktūrā realizējama projekta nosacījumiem;
- 10.10. Korekcijas tiem ES fondu projektiem, kuros iepriekš jau bija paredzēti ieņēmumi, veic tikai tad, ja ieņēmumu analīzes rezultātā noskaidro, ka iepriekš aplēstie ieņēmumi būtiski atšķiras no faktiski gūtajiem. Būtiska atšķirība ir virs 10%. Par šiem gadījumiem Institūts sazinās ar uzraugošo iestādi, lai noskaidrotu turpmāko rīcību.
- 10.11. Lai projektam piešķirtais atbalsts nebūtu jākorrigē atbilstoši komercdarbības atbalsta normām, Institūts neveic saimniecisko darbību nesaimnieciskās pamatdarbības projektos.

11. Valsts atbalsta kontroles sistēma

- 11.1. Saskaņā ar Komisijas regulas, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu, nosacījumiem valsts atbalsta saderīguma ar iekšējo tirgu nodrošināšanai Institūts ņem vērā šādus pamatprincipus:
- 11.1.1. Valsts atbalsta nosacījumus nepiemēro tikai tad, ja Institūts atbilst valsts atbalsta regulējumā definētajiem PO (pētniecības organizācija) nosacījumiem;
  - 11.1.2. Institūta īstenotās saimnieciskās un nesaimnieciskās darbības ir skaidri nodalāmas;
  - 11.1.3. tikai izmaksas, kas saistītas ar infrastruktūras (kas finansēta no publiskiem līdzekļiem) nesaimniecisko izmantošanu, nav uzskatāmas par valsts atbalstu;
  - 11.1.4. valsts atbalsta noteikumi attiecas uz publisko finansējumu tikai tādā mērā, kādā finansējums sedz ar saimniecisko darbību saistītās izmaksas.
- 11.2. Netieša valsts atbalsta piešķiršanas ierobežojumi sadarbības projektiem – sadarbības projektos, kuros piedalās PO un uzņēmums, uzņēmumam netiek piešķirts netiešs valsts atbalsts sadarbības labvēlīgo nosacījumu dēļ, ja izpildās viens no šādiem nosacījumiem:
- 11.2.1. iesaistītie uzņēmumi sedz visas projekta izmaksas; vai
  - 11.2.2. sadarbības rezultātus, kuri nerada intelektuālā īpašuma tiesības, var plaši izplatīt, un jebkuras intelektuālā īpašuma tiesības, kas izriet no PO vai pētniecības infrastruktūru darbībām, ir pilnībā piešķirtas minētajiem subjektiem; vai
  - 11.2.3. visas intelektuālā īpašuma tiesības, kas izriet no projekta, kā arī saistītās piekļuves tiesības ir piešķirtas dažādiem sadarbības partneriem tādā veidā, kas adekvāti atspoguļo viņu darbu paketes, ieguldījumu un attiecīgās intereses;
- 11.3. Ierobežotas jomas darbība nav uzskatāma par valsts atbalstu saskaņā ar Komisijas regulu, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu.

11.4. Ierobežotas jomas darbības ir, ja vienlaikus izpildās šādi nosacījumi:

11.4.1. tā ir tieši saistīta ar pētniecības organizācijas vai pētniecības infrastruktūras darbību un izmantošanu ar saimniecisku darbību nesaistītā jomā;

11.4.2. tiek patērēti tādi paši resursi (piemēram, materiāli, aprīkojums, darbaspēks un pamatkapitāls) kā ar saimniecisku darbību nesaistītai pamatdarbībai;

11.4.3. katru gadu iedalītā jauda nepārsniedz 20 procentus no pētniecības infrastruktūras kopējās gada jaudas.

11.5. Iepriekš minētie nosacījumi neizpildīsies, ja Institūta 20% no gada kapacitātes jeb jaudas ir cita saimnieciskā darbība, t.i., tāda, kas nav saistīta ar pētniecību, zināšanu izplatīšanu un tehnoloģiju pārnesi (atbilstoši EK paziņojuma "Nostādnes par valsts atbalstu pētniecībai, izstrādei un inovācijai", 2014/C 198/01, 19. punktā noteiktajam).

11.6. Lai noteiktu ierobežotas jomas darbības apmēru jeb pieejamo jaudu, Institūts veic jaudas aprēķinu, izmantojot finanšu izteiksmes jaudas aprēķina metodi.

12. Finanšu izteiksmes jaudas aprēķina metode

12.1. Finanšu jaudas aprēķina metodē tiek izmantotas šādas kategorijas: sākotnēji plānotais kopējais Institūta ieņēmumu un izdevumu apjoms un faktiskie ieņēmumi un izdevumi, kas radušies no Institūta saimnieciskās darbības pārskata periodā.

12.2. Pētniecības un attīstības projektu attiecināmās izmaksas attiecinā uz noteiktu pētniecības un attīstības kategoriju, un tās ir šādas: personāla izmaksas, izmaksas par instrumentiem un aprīkojumu; izmaksas par ēkām un zemi; izmaksas par līgumpētījumiem, zināšanām un patentiem; papildu netiešās izmaksas un citi darbības izdevumi, tostarp materiālu, piederumu un līdzīgu produktu izmaksas, kas radušās tieši projekta rezultātā. Projektos plānotā valsts atbalsta intensitāte jāplāno, ievērojot Komisijas regulā, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu, noteiktos valsts atbalsta intensitātes ierobežojumus.

12.3. Saskaņā ar jaudas aprēķinu:

12.3.1. "A" ir Institūta plānotie finanšu gada ieņēmumi un izdevumi, kas aptver visas Institūta darbības kategorijas, institūcijas un apakšvienības. Tam ir jāietver plānotais izdevumu aprēķins un iespējamais ieņēmumu apjoms finanšu gada ietvaros no visiem finanšu gadā plānotajiem nesaimnieciskās un saimnieciskās darbības projektiem, kā arī projektiem, kuru darbība turpinās no iepriekšējiem periodiem. Saimnieciskās un nesaimnieciskās darbības finansējums, izmaksas un ieņēmumi tiek uzskaitīti atsevišķi, pamatojoties uz konsekventi piemērotiem un objektīvi pamatojamiem izmaksu uzskaites principiem;

12.3.2. "B" ir faktiskie ieņēmumi, kas radušies Institūta saimnieciskās darbības rezultātā, kā arī faktiskie izdevumi, kas attiecināmi uz visa veida Institūta saimniecisko darbību pārskata periodā finanšu gada ietvaros;

12.3.3. kad ir aprēķināti plānotie finanšu gada ieņēmumi un izdevumi (rādītājs "A"), kā arī faktiskie (sākotnēji – plānotie) ieņēmumi un izdevumi, kas attiecināmi uz Institūta saimniecisko darbību un radušies konkrētā periodā finanšu gada ietvaros (rādītājs "B"), var aprēķināt saimnieciskajai darbībai iedalītās jaudas īpatsvaru (saimnieciskai darbībai iedalītās jaudas īpatsvars: $B\% = B/A * 100$);

12.3.4. ja $B\% \leq 20\%$, ir pieejama jaudas rezerve, ko konkrētā periodā var iedalīt ar Institūta saimniecisku darbību saistītas pamatdarbības veikšanai. Izvērtējot pieejamās jaudas rezervi, jāņem vērā ar saimniecisko un nesaimniecisko Institūta darbību saistīto ieņēmumu un izdevumu paredzamība;

12.3.5. ja $B\% \geq 20\%$, jāvērtē saderīguma ar iekšējo tirgu nodrošināšanas iespējas;

12.3.6. lai nodrošinātu saderīgumu ar iekšējo tirgu, vērtē šādu valsts atbalsta instrumentu piemērošanu, piemēram:

- a) *de minimis* atbalsts, kas jebkurā 3 fiskālo gadu periodā nedrīkst pārsniegt EUR 200 000. Jāņem vērā, ka *de minimis* atbalstam ir jābūt pārredzamam – jābūt iespējai iepriekš precīzi aprēķināt bruto dotācijas ekvivalentu, neveicot riska novērtējumu;
- b) valsts atbalsts atbilstoši Komisijas regulai, ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu (“Reģionālais ieguldījumu atbalsts” vai “Ieguldījumu atbalsts pētniecības infrastruktūrai”).

12.4. Lai nodrošinātu efektīvu jaudas izlietojuma kontroli, nepieciešams nodrošināt regulāru jaudas izlietojuma pārskatīšanu.

13. Finansējuma atmaksas kārtība

13.1. Ja ierobežotas jomas darbībai iedalītā jauda pārsniedz 20 % no pētniecības infrastruktūras kopējās gada jaudas finanšu izteiksmē, publiskā finansējuma saņēmējs Institūts atmaksā publisko finansējumu, ņemot vērā Konkurences Ģenerāldirektorāta e-State Aid WIKI sistēmā sniegto skaidrojumu.

Zinātniskās padomes priekšsēdētājs

Pēteris Lakovskis